

INTRODUCCIÓ.

Intentar explicar (me) la relació entre la pràctica política i la teoria política ha estat des de fa molt temps un dels centres d'interès en la meva recerca intel·lectual i un esperó pel meu compromís polític. Això i la meva identificació amb la tradició anarquista, llibertària a Catalunya han anat configurant un caràcter polític determinat.

D'una banda explicitat en la reivindicació del dret a la intervenció (en el sentit més polític del terme) en els assumptes públics, és a dir, en la configuració i posterior gestió de la política, de cada individu, i pel cas, jo. Aquesta reivindicació expressa la meva convicció profunda que, avui en dia especialment, el sistema de partits polítics a Catalunya ja no representa en absolut un procés d'agregació d'interessos de sectors socials determinats per a confrontar-los en l'arena política formal (ajuntaments, parlaments, institucions...) si no que és el contrari, els partits polítics són ens autònoms als que s'adhereixen alguns ciutadans per a confirmar-se una identitat col·lectiva i que "lluiten" entre ells per a repartir i distribuir (entre ells) el poder polític (sotmès al poder econòmic) en el temps i en l'espai.

I de l'altra, fonamentat en la convicció que només d'una manera col·lectiva, a partir de la coincidència d'interessos, hi ha possibilitats de transformació d'aquesta societat que ha renunciat a la participació i cada dia està més allunyada de l'àmbit on es decideixen qüestions que l'afecten individualment (a cada un dels seus membres) i col·lectiva.

Hi ha una opinió generalitzada, estimulada des de determinades corrents del pensament al nostre país, que sosté que som un model d'associacionisme. La meva tesi és que en aquest àmbit també passa com en l'àmbit de les formacions polítiques. Hi ha moltes organitzacions socials (dominen descaradament les esportives: futbol, cacera, pesca, ... i folklòriques) que responen a la iniciativa d'individus compromesos i al voltant dels quals, per a les concretes manifestacions de la seva activitat, es formen col·lectius seguidors d'aquells compromisos. En alguns pobles de la comarca, a més, podeu comprovar que el mateix grup de tres o quatre persones apareix com a capdavanter de tres o quatre de les associacions del municipi. Hi ha més façana que estructura, i tanmateix això no ha de ser impediment per afirmar

que un considerable, minoritari, grup de persones al nostre país compromet la seva vida privada per a mantenir compromisos col·lectius que apareixen, moltes vegades, com a característiques de tot el poble.

En aquest aspecte de la participació política, no emmarcat en els formulismes de les institucions constitucionals, també he provat de trobar-hi explicacions i també hi he compromès el meu interès intel·lectual i personal. Tanmateix, malgrat la meva implicació, he procurat sempre mantenir-hi una actitud crítica intentant que aquesta, però, no m'excusés del compromís quotidià; és allò de desitjar la revolució però ser conscient que cal un plat a taula cada dia.

El món del treball i especialment això que n'han dit el moviment obrer ha viscut un procés de desnaturalització extraordinari. Sembla com si el sistema capitalista hagi aconseguit anar donar cos a algunes expectatives del pensament de l'esquerra del segle XIX. De teoritzar sobre l'abolició del treball hem passat, avui dia desgraciadament amb una considerable evidència al carrer, a una defensa aferrissada del lloc de treball. No puc evitar de reflexionar sobre el fet que en les reivindicacions dels treballadors d'avui mai es parli de la distribució de la riquesa. La sagrada propietat privada i els drets d'herència, eixos d'una considerable discussió entre l'anarquisme (Bakunin) i el marxisme (Marx) en el Congrés de la Internacional d'Amsterdam de 18XX, avui no apareixen ni en els pamflets més radicals. I encara podríem afegir-hi, des del món postmodern, aquest escàndol de les retribucions dels grans gestors del capital, que no en són propietaris. Per això em preocupa, contra una certa tristesa intel·lectual, un estrany somriure, llegir en una pancarta reivindicativa de treballadors a Vic (18 de febrer de 2009) un text que exigeix un *“unes indemnitzacions justes i dignes”* o un altre que explica que la manifestació és *“pel treball i contra la crisi”*.

Aquests treballadors, els seus sindicats representatius, es dirigeixen a les institucions polítiques (amb escassíssimes competències en l'àmbit laboral i econòmic!), i els rep i escolta el president del Consell Comarcal o bé el delegat del govern a la Catalunya central. Encara no han après els sindicats que les institucions polítiques cada cop més exerceixen de gestors de les crisis i disbauxes dels capitalistes?. O no està passant que la gran majoria de

governos democràtics del món occidental estan ajudant el sistema financer i no pas directament els “usuaris” de la crisi ?

La transició al nostre país no va fer res més que actualitzar i posar al dia un sistema determinat de relacions socials. Érem la darrera dictadura en el món occidental. En aquest procés de traspàs (terme que també fem servir per dir mort) varen morir una munió d'esperances i d'il·lusions i la majoria dels seus profetes varen anar-se mutant en gestors del nou vell sistema. Dirigents polítics i sindicals, líders veïnals i de l'associacionisme, que s'havien guanyat el respecte de les seves respectives comunitats, varen tastar la poma enverinada de la democràcia i del carrer varen passar al despatx oficial.

Malauradament això ha anat generant tota una pedagogia del compromís polític. Avui en dia hi ha joves que estudien ciències polítiques o administració pública per tal de dedicar-se a la política professionalment. Esdevé així una forma més de guanyar-se la vida (com estudiar arquitectura o veterinària) i deixa de ser un compromís amb una determinada concepció de la societat ideal, l'exigència de convèncer als coetanis amb una determinada cosmogonia. La tècnica (aquest cop aplicada des de les ciències socials) torna a arrabassar l'espai de decisió a la política. Així, responsables polítics a diferents nivells (alcaldes, consellers o presidents comarcals, directors d'escoles o instituts...) estan sotmesos en les seves decisions als criteris tècnics dels arquitectes i enginyers, juristes i pedagogs... més enllà de l'estricta decisió personal, política que exigiria d'aquells la capacitat per adequar-hi els seus plantejaments i sabers científics.

Teniu a les mans, doncs, una recull d'articles publicats majoritàriament a la premsa comarcal, d'Osona. Hi ha una etapa emmarcada en el postfranquisme en la qual els articles es refereixen, fonamentalment, a la situació política a l'ajuntament de Sant Pere de Torelló. La meva residència es trasllada a Barcelona i el meu compromís polític pren cos en el món laboral, entre els grups anarquistes que intenten donar-li cos a una concepció moderna d'allò que fou la Confederació Nacional del Treball (CNT).

Ni en un ni en l'altre àmbit van reeixir les meves cabòries. Durant anys a Sant Pere de Torelló varen seguir manant alcaldes i regidors que no deixaven de ser allò que algú va anomenar el franquisme sociològic. Convergència va

entendre molt bé aquesta malaltia i va prestar la seva cobertura democràtica a molts alcaldes amb aquell tarannà.

A la CNT vaig acabar amb un grup, els *apaches*, que des d'una heterodòxia considerable qüestionàvem un sindicalisme democràtic, legalista i defensàvem un anarquisme més enllà del món obrer. La identitat de treballador no garanteix en absolut una identitat revolucionària. No volíem ser els dirigents o "*la avantguarda*" d'uns obrers desarrelats. La CNT, amb l'ajuda dels serveis secrets franquistes encara i d'en Martin Villa, es va suïcidar davant de la seva incapacitat de fer front a un (moribund) moviment obrer format per treballadors amb casa o apartament de segona residència a la costa, hipotecada i BMW a la porta del jardí.

Però aquest recull l'he organitzat en quatre capítols: un dedicat a la **Política Local**, el segon al món del treball i del consum, **Treball i societat**, el tercer a **Educació** i un quart a **Especulacions intel·lectuals**. Per explicar una mica el context ideològic que vivia, els darrers anys 70, he afegit uns quants articles publicats en un butlletí del sindicat de construcció, al que vaig estar afiliat/militant fins a l'any 1980.

Política local.- La resistència a abandonar els càrrecs va ser especialment important en pobles petits durant els primers anys postfranquistes. Alguns dels meus articles a la revista Torelló els anys 1976 i 1977 demanaven directament que pleguessin els antics mandataris, alguns veritables cacics moderns, emparats en l'administració local, sindical, de la seguretat social... Alguns haurien aconseguit crear unes xarxes si més no de dependència que els atorgaria, encara durant uns anys, una certa capacitat de control. Per això el dos de gener en l'article del Torelló suggeria directament la possibilitat d'una investigació sobre la corrupció. Tanmateix, com en tot allò que té a veure amb el nostre model de transició, el passat està pendent de judici i situacions socials determinades i fortunes obtingudes a l'ombra del franquisme encara avui produeixen rendes, si més no econòmiques.

En les primeres i segones eleccions municipals ja es va poder comprovar el tarannà d'algunes formacions polítiques, personalistes en l'àmbit nacional, però que sobre el territori, en els pobles petits, sobretot, no sentien cap mena de vergonya de fer i desfer amb els manaires anteriors. El paper de

Convergència Democràtica de Catalunya, en concret a Sant Pere i a Torelló, el vaig intentar denunciar en un article a El 9 Nou l'any 1984.

Més endavant, en la meva segona etapa a la comarca, respecte de Torelló i de Sant Pere em refereixo a les conxorxes polítiques i administratives que es produeixen en les candidatures a les eleccions municipals. D'altra banda començo a fer referència als pactes antinaturals que s'aniran produint, fins avui, en la majoria de municipis de la comarca. En el rere fons va apareixent una considerable i progressiva desafecció política entre els ciutadans i una encara més considerable dretanització de totes les corrents polítiques del marc constitucional, en les quals compta només la capacitat d'accés a les administracions en contra, si cal, de qualsevol pretensió d'identitat ideològica (Torelló, 21 de juny de 1991 i 26 de gener de 1995 i El 9 Nou, 17 de maig de 1999, 19 de maig de 2003, 25 de juliol de 2008 i 2 de gener de 2009). Aquesta desafecció política coincideix, curiosament, amb l'augment d'una determinada cultura del no, de la negació per sistema, que permet als ciutadans alliberar-se de la seva consciència progressista però sense implicació personal, individual¹.

Ja a partir de l'any 2003 els meus articles sobre política local, centrats en la política local del meu poble, pretén ser una anàlisi general, paradigmàtica des d'un punt de vista teòric. És a dir, allò concret que explico de l'Esquirol és aplicable, no hi ha cap dubte, amb les corresponents correccions a l'ajuntament de Vic i no difereix del de Torelló o del de Calldetenes, llevat de en els moments i les dimensions històriques.

No és exclusiu de l'ajuntament de l'Esquirol un sentiment, des del poder, de privatització de la cosa pública. A la majoria d'alcaldes no els tremola la mà (ni els gemeguen les frontisses del seu intel·lecte !) quan paguen un bon dinar als senyors diputats que han inaugurat una exposició o una carretera (evidentment amb càrrec als pressupostos del municipi). Per això es varen riure de mi els regidors de l'Esquirol el dia que vaig renunciar al carnet gratuït de la piscina municipal o els vaig tornar la panera de Nadal. Al cap i a la fi, suposo que durant anys regidors a l'ajuntament sota les mateixes sigles que jo en

---

¹ Castells, Martí (2009). *La firma*, El 9 Nou, 9 de gener.

varen ser usuaris o víctimes d'aquestes arres (El 9 Nou, 28 de desembre de 2007).

Els nostres representants locals, tots dient que no són polítics, que la política es fa lluny, a Barcelona o a Madrid, que només estan en el seu lloc pel poble, tenen un endimoniat costum que consisteix en carregar totes les seves responsabilitats en els tècnics (als que ningú ha escollit, llevat dels mateixos polítics) i mai apareixen com a responsables, personalment, de res que hagi estat aprovat en un ple (Un bon exemple n'és la planta de purins de l'Esquirol: El 9 Nou, 3 d'agost de 2007 i 10 de novembre de 2008).

Treball i societat.- Encara, en la nostra cultura, el treball resulta una preocupació, un interès o un eix hegemònic en la vida de les persones. El treball, en el sentit més ortodoxa del terme, en el seu sentit més tradicional i des del meu punt de vista no gaire optimista, és sense cap mena de dubte l'eix vertebrador de l'existència de la gran majoria del éssers humans (en el món occidental). Per això apareixen agrupats en un mateix capítol textos que es refereixen al treball i textos que es refereixen a la societat. El treball com a configuració d'una determinada societat, com a definidor de les diferents identitats en aquesta determinada societat, com a principal creador de desigualtats en aquesta determinada societat (*Solidaridad Obrera*, març de 1996 i *La Marxa de Catalunya*, 30 d'abril de 1993, 7 de maig de 1993 i 7 de gener de 1994).

I en aquest marc les referències obligades als agents representatius dels col·lectius o de les corporacions. Per la meua personal preocupació i interès, apareixen articles analitzant la transformació dels sindicats a casa nostra. Des de la desfeta del sindicat franquista (que CCOO va pretendre substituir amb un sindicat unificat), passant per les diferents pretensions polítiques sobre els possibles futurs sindicats, fins a la composició de l'actual mapa sindical.

La meua anàlisi està segurament esbiaixada pel meu convenciment de l'evident integració (ara ja sense retorn) d'allò que fou i podia haver estat el moviment obrer. Els sindicats consolidats en la democràcia són una prova o explicació evident pel meu desencís. La seva homologació, en la banda més conservadora, amb el sindicalisme socialdemòcrata europeu els ha convertit en institucions fonamentals de l'estat del benestar, i també partícips i

corresponsables de la seva depreciació a Catalunya. (*Mundo Diario*, 27 de març de 1980 i 27 de setembre de 1980; *Transición*, març de 1980; *La Marxa de Catalunya*, 10 de febrer de 1994 i *El 9 Nou*, 26 de maig de 1997).

El (im) possible sindicalisme que pretenia reeixir des de posicionaments llibertaris, anarquistes va ser dinamitat; principalment des del seu interior, i per a garantir-ne l'èxit hi van col·laborar les clavegueres de l'Estat (Cas Scala com a culminació d'una campanya més llarga). En aquesta turmenta jo vaig jugar-hi el meu petit paper. Més enllà d'alguna col·laboració amb la CNT dels inicis dels 70 a Osona, vaig comprometre els meus interessos polítics amb l'anarquisme a Barcelona a partir de 1975. Com que treballava en una gran empresa de construcció em vaig afiliar al sindicat de la construcció. Originàriament compartíem local amb d'altres i amb el comitè regional en un carrer a prop de "Magistratura". Més endavant els de la construcció varem llogar un local al carrer Hospital. Amb el temps, el carrer hospital es convertiria, per uns anys només !, en l'eix d'un determinat mapa d'una determinada concepció de l'anarquisme i de la seva relació amb el sindicat anarcosindicalista. En carrers a prop hi havia altres sindicats, entre ells el d'arts gràfiques. (He volgut deixar constància d'una part de l'activitat del sindicat de construcció en alguns textos que es publicaven des del mateix sindicat, en les darreres pàgines que teniu a les mans).

Em vaig alienar amb els heterodoxes i vaig trobar-me més proper amb aquells que anàvem més enllà del sindicalisme, que temíem la capacitat i voracitat del sistema per a empassar-se (si més no amb hipoteques) qualsevol aspiració revolucionària dels obrers de Catalunya. I també reivindicàvem una capacitat revolucionària independent de la fatalitat revolucionària atribuïda, per se, als obrers per determinats corrents de la teoria marxista. Una i altra idea ens havia de convertir en el centre de les justificacions de tots els que se sentien frustrats davant de les expectatives del seu concepte revolucionari (per aquest tema, l'article que vaig escriure analitzant com va anar el Cinquè Congrés de la CNT, el primer en la democràcia moderna i que va comportar l'escissió de la CGT i altres i, en definitiva, la desaparició de la CNT).

I al voltant d'aquest eix que representa el treball i les diferents institucions que en configuren el mapa, algunes reflexions sobre situacions socials que molt sovint no volem veure o que som incapaços de definir i

d'afrontar. La consolidació lenta, però progressiva, d'un determinat corrent conservador, molts cops xenòfob davant de la immigració, s'anirà reafirmant amb l'estímul dels corrents més ultradretans, feixistes, ara amb la crisi econòmica i financera i les conseqüències socials en el teixit ciutadà (La Marxa de Catalunya, 25 de febrer i 30 d'abril de 1993).

Educació.- El meu apropament investigador al camp de l'educació es produeix des de dues vessants. Porto més de vint anys treballant en un institut d'educació secundària, com a personal d'administració, amb més o menys implicació en la vida acadèmica del centre en funció dels equips directius i, a vegades, de les meves condicions o situació familiar. D'altra banda soc pare de família i, en conseqüència, usuari o client o ciutadà o.... del sistema educatiu.

Una i altra cosa varen decantar el meu treball d'investigació, en el marc dels estudis de doctorat en Ciències polítiques i socials a la UPF, cap a estudiar el paper de les famílies en la política educativa. Per això alguns articles de contingut molt concret al costat d'algunes reflexions pretesament teòriques en relació a les associacions de mares i pares i de les seves federacions o d'alguns aspectes pedagògics (*El 9 Nou*, 12 de febrer de 2007).

El primer article il·lustra perfectament la perspectiva des de la qual em miro això de l'educació: la tasca compartida des de l'Institut i des de la programació teatral municipal (personificada en Dolors Collell i Pep Tines, respectivament) creant un ambient educatiu més enllà de les parets institucionals com a model educatiu. El reconeixement a la seva tasca no respon ni de bon tros al seu esforç i compromís. (*El 9 Nou*, 24 de setembre de 1993).

La política educativa, desgraciadament, està excessivament sotmesa a les influències partidistes (*El 9 Nou*, 3 de desembre de 1999). L'allunyament de massa famílies del compromís educatiu tampoc estimula als seus actors principals, quan no els frena directament (*El 9 Nou*, 28 de febrer de 2000, 12 d'abril de 2002 i 30 de juliol de 2004).

Els professionals, amb permanència indefinida en comparació a la temporal de les mares i pares en els centres, compten amb organitzacions de representació sòlides, institucionalitzades, amb personal alliberat dels horaris lectius, que els atorga una cohesió (encara que sigui interessada) molt més

forta que la que mai hagin tingut les associacions de mares i apres o les seves federacions, en l'arena política de la confrontació d'interessos (*El 9 Nou*, 11 de desembre de 2006 i 18 de gener de 2008 i web de FaPaC, febrer de 2008).

Teoria política o especulacions intel·lectuals.- El sistema democràtic representatiu, atorgar a uns representants poders absoluts, delegar-los la meua capacitat d'acció i renunciar per a cada ocasió del meu lliure albir, no ha fet res més que podrir-se lentament des del referèndum sobre la proposta de reforma política (1977) fins a les eleccions darreres, siguin en l'àmbit que sigui.

El sistema ha alliberat de responsabilitats als ciutadans, els ha convertit en adherents a contractes de només lletra menuda, il·legible i ha entronitzat els partits polítics. No estem en una democràcia sinó en una partitocràcia. Sistema que, en un maleït cercle viciós que es retroalimenta, al mateix temps causa i conseqüència de l'allunyament dels ciutadans (en el seu sentit històric, republicà) dels afers públics. Els partits són la causa, amb les seves polítiques pragmàtiques, sense ideologia, amb el seus pactes antinatura, primer del desencís dels anys 80 i ara de la fugida de l'escena política de la gran majoria dels ciutadans (Torelló, 5 de juliol de 1976, 19 de setembre de 1976, La Marxa de Catalunya, 4 de juny de 1993). La publicitat, constant de casos de corrupció entre els polítics en absolut els ha portat a perdre protagonisme, ans el contrari: provoca més desencís i cohesiona més a cada un d'aquells partits en les seves batesses (La Marxa de Catalunya, 17 de juny de 1994, 24 de març de 1995). Però el que és pitjor és que van creant una consciència d'impotència que va deixant, de fet, impunes les cada dia més i actituds de nepotisme polític i corrupteles "a-legals": contractacions de personal i concessions administratives formulades sobre el finíssim fil entre la llei i el delictes: tots els municipis i tots els partits polítics, cadascú pot buscar als nivells que vulgui la llista dels germans i fills i altres parents col·locats (pels seus mèrits) o la de les contractacions obtingudes pel postors més cars perquè, evidentment !, oferien la millor garantia tècnica.

Hi ha espurnes en aquest espai mediàtic que tot ho contamina, que pretenen obrir finestres però que no són prou fortes per eixamplar criteris. Alguns cops apareixen propostes, actuacions, referències a fets, individus o comportaments fronterers, marginals. Però a mi no em correspon corregir-ne

els excessos, les mancances ni les ambigüitats (La Marxa de Catalunya, 20 d'octubre de 1989, El 9 Nou, 29 de setembre de 1991, 29 de març de 2004 i Solidaridad Obrera, juliol de 1996).

El butlletí del sindicat de la construcció de la CNT.- Mai he fet especulacions estrictament teòriques (que respecto en altres, només faltaria !). Sempre que he escrit negre sobre blanc qualsevol reflexió (fins i tot en els meus festejos literaris) o proposició responia a la meva percepció directa de l'objecte en qüestió.

En aquest apartat hi ha alguns articles (certament pamfletaris; però, qui ha dit que no hi ha tota una teoria social en els pamflets ?) estimulats pels esdeveniments quotidians. Haig de dir que tot allò (força) que vaig escriure durant els anys 70 per a la premsa anarcosindicalista es deutor d'una experiència extraordinària de l'assemblea.

Són articles escrits sobre els arguments i contraarguments que apareixien en carregosos debats i, a vegades, enceses discussions en el sindicat de construcció de la CNT, al carrer Hospital de Barcelona. Allí vaig aprendre a robar idees i arguments a molts manobres, paletes, obrers amb o sense qualificació del ramo de la construcció, que apareixien en aquelles llargues vesprades després de les seves jornades laborals. Jo treballava aleshores en una de les més grans empreses de construcció i serveis de Barcelona.

A la nit jo donava cos literari a aquell caliu de passió, a aquella esperança en un món millor que durant segles ha buscat un camí de transformació, a aquella eterna discussió entre ordre i llibertat, sobre els privilegis, sobre el dret o no de l'herència, sobre els burgesos de Barcelona, sobre la capacitat revolucionària dels treballadors... I així apareixien després a Solidaridad Obrera, al CNT, al butlletí del mateix sindicat o en alguna revista llibertària....